

DISPUTATIO THEOLOGICA
De
GUBERNATIONE;
Et quidem

- 1 *In genere,*
- 2 *In specie, quoad creaturas non-intelligentes.*
- 3 *Communiter, quoad intelligentes:*
- 4 *Peculiariter, quoad Angelos.*

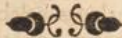
Quam

SUB DEI AUXILIO, ET PRÆSIDIO
REVERENDI ET DOCTISSIMI VI-
RI, DN. MATTHIÆ MARTINII, S.S. THEO-
logiæ in illustri Scholâ Nassovicâ-Herbornensi profes-
soris ordinarii, præceptoris sui reverenter hono-
randi, publicè examinandam exercitii
gratiâ proponit

JOHANNES GAULIUS Solitariensis, Hanovicus.

Horâ locoq; solitis.

Addiẽm Januarii.

HERBORNÆ NASSOVIORUM
Ex officina Christophori Corvini.

ANNO 1605.

PRUDENTISSIMIS, CON-
SULTISSIMIS, RERUM Q. EX-
PERIENTIA EXCELLENTISSI-
MIS VIRIS:

D. GUILIELMO STURIONI U. J. D. Illustris ac Generosissi-
simo Domini, Domini Philippi-Ludovici Comitis in Hanav &c.
Consiliatio dignissimo & vigilantissimo:

D. ARPOLDO PRÆTORIO eidem Illustri Comiti à consiliis
& secretis intimis:

D. Mæcenatibus ac patronis observandis,

ἌΕΕΝΟΝ

DOCTRINA, PERITIA TYPOGRA-
PHICI ARTIFICII, ET INDUSTRIA IN
EO ORNANDO ET EXCOLENDO, CELE-
bribus virtis:

D. JOHANNI SAURIO apud Francofurtenses.

D. CHRISTOPHORO CORVINO apud Herborenenses.

D. GUILIELMO ANTONIO apud Hanovienenses.

D. fautoribus & amicis honorandis:

Hasce theses in debita gratitudinis, obser-
vantia, honoris & amoris *τεκμήριον*
offert & inscribit

RESPONDENS.

DISPUTATIO V.

De

GUBERNATIONE DEI.

T H E S I S I.

Superior disputatio fuit de creatione, quâ Deus res, quæ antea non uerant, esse fecit: sequitur Gubernatio, quæ in symbolo Apostolico etiam sub illa creationis voce continetur. Quum enim dicimus, nos credere in Deum creatorem cæli & terræ, intelligimus, Deum omnia condidisse, & quæ adhuc oriuntur, condere, omniaq; suâ providentiâ, id est, secundum definitum & immutabile propositum suum gubernare, seu omnia ex voluntatis suæ consilio agere.

II.

Nec enim est Deus ut architectus, qui domum aut navem à se factam constructamq; aliis relinquit vel evertendam vel dirigendam, ejus curâ depositâ; sed quâ potentia omnia semel condidit, eâdem illa gubernat ac tuetur.

III.

Hinc *Joh. 5. v. 17.* Christus ait: Pater meus usq; adhuc operatur: id est, operatur inde ab initio rerum creatarum, usq; ad hoc temporis momentum, continuo actu, res creatas gubernando, ac nova individua specierum antè creatarum porrò creando.

IV.

De Gubernatione autem agemus eo ordine, quo de creatione factum: ita scilicet, ut ejus definitionem & distributiones evolvam.

V.

Gubernatio igitur est actio, quâ Deus res creatas regit: id est, omnes & singulas earum secundum æternum, sapientissimum atq; immutabile suum decretum ita movet, ut vel ea individua, quæ primâ creatione fecit, in statu suo conservet, vel immutet secundum substantiam aut accidentia, aut immutari sinat; vel ex certis quibusdam nova individua creet, creatis antè similia. Atq; ita statuimus, nihil fieri sine Deo agente, qui aliquid producit aut κατὰ βουλήν, id est, secundum beneplacitum ordinariæ; aut κατὰ οικονομίαν seu κατὰ ὁμιλίαν, id est, secundum dispensationem extraordinariæ, quâ res creata aut βασιλεύει aut ἐλευθεύει, id est, aut in statum meliorem transfertur, aut etiam in altiozem effertur, idq; vel in perpetuum vel ad tempus; aut ad tempus destinatum in humiliorem deferretur, aut denique aliquid permittit, unde aliquid κατὰ συζήρησιν, id est, permissu divino existere dicitur. Ista quum dicto modo distinguuntur, tamen tenendum est, quod omnia, quæ Deus agit aut permittit, agat aut permittat, quia ita ipsi visum est; id quod est κατὰ εὐδοκίαν.

VI.

Quòd autem Deus omnia gubernet, patet primò ex his scripturæ dictis. *Nehem. 9. v. 6. Pſal. 104. 139. 147. Matth. 10. v. 29. 30. Luc. 12. v. 6. 7. Exod. 21. v. 13. Act. 17. v. 28. Rom. 11. v. 30. 1. Corinth. 12. v. 6. Ephes. 1. v. 11. Hebr. 1. v. 3.*

VII.

Deinde, si Deus mundum non gubernaret, id aut ex eo esset, quòd id nesciret; aut non posset; aut non vellet. At omnia novit; & est omnipotens; creaturæ verò omnes sunt opera manuum Dei, atque ita bonæ: unde, quatenus tales, à Deo amantur.

VIII.

Quum autem dico, quòd Deus res creatas regat, sciendum est, quòd Deus toti huic universitati rerum ita præsideat & præsit, ut singulas ejus partes, etiam eas, quæ videri possent vilissimæ, ita gubernet, ut sine ejus nutu non pergant esse, nihil habeant, nihil agant aut patiantur. *Exod. 4. v. 11. Proverb. 16. v. ult. Matth. 6. v. 30. & cap. 10. v. 29. 30. Pſal. 34. v. 21. Pſal. 104. Pſal. 56. v. 9. Pſal. 135. v. 7. Pſal. 147. v. 9.*

IX.

Præterea, per creatas res intelligo creaturas cum omnibus suis accidentibus quomodocunq; dictis, & undecunq; sint, sive à Deo sint, sive non. Nam accidens movetur cum substantia. *Esa. 45. v. 7. Amos 3. v. 6. Genes. 37. v. 28. collato cum cap. 45. v. 5. 7. 8. Exod. 7. v. 6. 2. Sam. 12. v. 11. 1. Reg. 22. v. 23.*

X.

Nec verò hinc concludendum est, Deum esse autorem peccati, si id gubernet; quia malum bene potest gubernari, & ἀπειθεῖ, id est, inordinatum sapienter ordinari; ut gubernator & ordinator minimè sit auctor seu causa illius κακίας ἢ ἀπειθίας: Deus enim malitiam non instillat ulli, peccatum non suadet, nec mandat; nec ad peccandum quenquam cogit; & malos sua ipsorum conscientia propriæ convincit perversitatis ἢ, odium verò suum in peccata testatur ultione, *Pſal. 5. v. 5. 6.* Etsi autem à Deo non sit illa naturæ aut actionis ἀπειθία: est tamen ipse autor illius subjecti, in quo malum est, quod ipsum subjectum est bonum: & motum illum, quo homo aut angelus ad malum fertur, suis limitibus sapienter & potenter circumdat, ut nec citiùs nec seriiùs existere, nec diutiùs durare, nec longiùs, latiùs aut altiùs evagari possit, quàm ipsi visum est: ac denique quicquid mali permittit, ad e bonum finem dirigit ac deducit.

a *Jacob. 1. v. 13.* b *Matth. 27. v. 4. Genes. 45. v. 3. & cap. 42. v. 21.* c *Genes. 45. v. 5. 7. & cap. 50. v. 20. Proverb. 16. v. 4. Exod. 9. v. 16. Rom. 9. v. 17. Rom. 8. v. 28.*

XI.

Sicut equus incautè eundo vitium claudicationis sibi contrahit in pede: & cùm ante illud vitium claudicationis, tum in eo ipso casu, tum post eum, seffor fræno eum flectit & regit quòd vult, atque ita progressionis in via, non autem claudicationis autor est: ita Deus regit angelos & homines, qui incautè agendo in peccatum incidunt, quod tamen peccatum terminos à Deo præfixos prætergredi nequit. Secus si esset, quid fieret de nobis; nisi, inquam, termini essent à Deo furori impiorum hostium positi?

XII.

Sed si omnia à Deo reguntur, videtur tolli libertas voluntatis: Resp. Deus movet omnes

vet omnes res secundum naturas ipsas insitas; atque ita etiam relinquitur voluntati sua naturalis libertas, quâ fit, ut, quicquid vult, sponte & non coactè velit. Hoc ut intelligatur plenius, tenendum est, quod alix causæ sint per se definitæ ad certa effecta, quæ illæ causæ non possunt non producere, ut quæ & quatenus agunt naturâ, non autem consilio: alix autem sint indefinitæ per se, quæ aliquid possunt efficere, & possunt etiam non efficere, ut, quæ agunt consilio, quatenus consilio, velut angeli & homines. Horum tamen contingentes actiones, Dei providentiâ, fortiter à fine ad finem pertingente, utiliter disponuntur, ita, ut suo tempore ad certos effectus, manente illorum naturâ, destinentur. Sic Christus mortuus est liberè & contingenter, respectu sui, quia poterat etiam non mori: at necessariò respectu providentiæ Dei, quæ hoc ordinaverat.

XIII.

Cæterùm Deus non omnia eodem modo gubernat; sed quædam a immediate, hoc est, sine ministris; quædam b per media ordinaria, ut creaturas: quædam etiam c præter & supra media ordinaria; ut ostendat libertatem suam, & nos doceat media non contemnere.

a Genes. 2. v. 5. Deut. 8. v. 3. Matth. 4. v. 2. 3. 4. Exod. 34. v. 28. 1. Reg. 19. v. 8. b Psal. 103. v. 20. 21. 2. Reg. 6. v. 17. Job. 2. v. 7. Ezech. 1. v. 4. &c. Psal. 8. v. 7. Genes. 45. v. 4. Jerem. 25. v. 9. Act. 27. v. 31. 1. Reg. 17. v. 2. 2. Reg. 2. v. 24. c Exod. 16. v. 13. &c. Exod. 17. v. 5. &c. seqq.

XIV.

Idcirco Gubernatio est duplex: ordinaria, quæ usitata, solita & consuetæ; vel extraordinaria, quæ insueta & inusitata, insolita & rara nominari potest.

XV.

Ordinaria Gubernatio est, quâ Deus creaturas regit, secundum ordinem primâ creatione constitutum, per ordinatas causas.

XVI.

Extraordinaria est, quæ fit præter fixum illâ creatione ordinem.

XVII.

Ex hac diversa Gubernatione opera Dei alia dicuntur ordinaria; alia extraordinaria.

XVIII.

Ordinaria, alia sunt κατὰ φύσιν, in natura secundum ordinem creationis, de quibus hîc agimus: alia κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, seu ἐκκλησιαστικὴν, in Ecclesia secundum ordinem verbo sancitum & institutum, de quibus alius agendi locus erit.

XIX.

Extraordinaria, alia sunt ὑπὲρ φύσιν, supra naturæ ordinem & vires: alia ὑπὲρ τὴν ἐκκλησίαν, supra ordinem ministerii in Ecclesia.

XX.

Phrasæ hîc distinguamus. Τὸ κατὰ φύσιν, id est, secundum naturam dicitur id, quod eam constituit aut conservat: τὸ ὑπὲρ φύσιν, id est, supra naturam dicitur id, quod est novum quidem & inusitatum, nec tamen corrumpit aut destruit τὸ κατὰ φύσιν. Τὸ

παρὰ φύσιν, id est, præter seu contra naturam est id, quod corrumpit τὸ κατὰ φύσιν; ut est malum culpæ, aut pœnæ.

XXI.

Ad extraordinaria Dei opera pertinent miracula. Miraculum autem propriè & verè dictum, est opus gubernationis; quod totius naturæ creatæ vim excedit. Atque ita miraculum non est secundum naturam vel ordinem verbo Dei institutum, sed est infuetum naturæ, hoc est, tale quid quod creaturæ, vel per suas, vel etiam aliarum creaturarum innatas virtutes non possunt efficere. Nec tamen etiam miraculum est contra naturam, aut ordinem illum verbo Dei institutum, quia nec essentias rerum perimit, aut species totas, nec ordinem naturæ vel Ecclesiæ proprium abolet.

XXII.

In nullo unquam miraculo observatum est, quòd subjectum aliquod sic redactum fuerit in nihilum, ut penitus esse desierit: nec quòd actu aliquid fuerit, idemque simul eodem tempore non fuerit. Aqua, quum in vinum vertebatur, non interit, nec esse desit, scilicet potentiâ, etiamsi actu aqua esse desierit. Ubi formæ mutantur, materia superstes est, quæ retinet potestatem recuperandi priorem actum. Quicquid creatum est, tale est, ut possit ex quocunque fieri quodlibet, respectu omnipotentis Dei, qui potentiam obedientiæ, quam dicunt, solo nutu in actum potest educere.

XXIII.

Ex dictis patet, quòd non omnia mirabilia & mira opera, dicenda sint miracula. Nam sæpe miramur aliquid, quando effectum videmus & causam ignoramus, vel modum in agendo non assequimur: etiamsi illud secundum naturam fiat factumve sit.

XXIV.

Planum est etiam, quòd miracula edere non sit, nisi ejus, qui est supra omnem naturam, nempe solius Dei. Nam nulla causa naturalis (ut est omnis creatura) est supra omnem naturam. *Psal. 72. v. 18. Joh. 3. v. 2. Joh. 9. v. 32. 33. Rom. 1. v. 4. Act. 3. v. 11. 12. 13. 14. 15. 16.*

XXV.

Quòd autem etiam creaturarum ministerio uti solet Deus ad miracula edenda, sciendum est, Deum uti eis, ut instrumentis, non quasi suam b ipse virtutem seu omnipotentiam eis communicet, sed quòd homines aut angeli tantum externa quædam agant, aut signa adhibeant, circa quæ Deus omnipotentis suæ actione est efficax.

a *Exod. 17. v. 6. 2. Reg. 4. v. 34. 35. Act. 3. v. 6. 7. 12. Act. 19. v. 11. 12. Act. 20. v. 9. Act. 28. v. 8. 9.* b quia omnipotentia est ipsa Dei essentia: & gloriam suam alii non dat Deus, propter justitiam suam.

XXVI.

Porrò miracula alia dicuntur positiva, alia privativa.

XXVII.

Positiva sunt, quum efficitur novum quiddam: ut, quum a conversione ex uno positivo fit aliud, sive permanens sive cessans: ita nempe, ut alterum actu pereat, non tamen, ut dictum est, in nihilum redigatur: vel quum res b procreantur aut c multiplicentur.

cantur: aut *d τὸ πνεῦμα φύσιν* mutatur in aliud *κατὰ φύσιν* positivum, sine ullis adminiculis creatis.

a *Exod. 4. v. 3. cap. 7. v. 23. Job. 2. v. 8. 9. 10. 11.* b *Matth. 1. v. 18. Exod. 16. 16. cap. 17. 6. Matth. 14. 20.* c *Genes. 7. v. 18. 19. 20.* d *Genes. 21. v. 1. 2. Matth. 9. v. 22. 27. 29. 30. Joh. 9. v. 9.*

XXVIII.

Privativa sunt, quum *a* effectus aliquis naturalis inhibetur, aut *b* in parte aliqua naturæ, vel creaturarum rerum specie fit destructio.

a *Josue 3. v. 16. 17. cap. 10. v. 13. 2. Reg. 6. v. 6. & 18. Exod. 14. v. 21. 22. 2. Reg. 20. v. 10. 11. Daniel. 3. v. 24. 25. 26.* b *Genes. 7. v. 21. 22. 23. Exod. 12. v. 24. 2. Reg. 19. v. 35.*

XXIX.

Hæc de prima Gubernationis divisione: Secundò Gubernatio est vel communis omnium creaturarum; vel certarum propria.

XXX.

Communis est, quâ Deus quamlibet creaturam gubernat respectu substantiæ & accidentium ipsius: *Psal. 140. v. 1. & 6. Act. 17. v. 25. & 28. Ephes. 1. v. 11. Rom. 11. v. 36.* argumento dicti *Matth. 10. v. 29. 30. 31.*

XXXI.

Certarum propria Gubernatio est, vel non-intelligentium; vel intelligentium.

XXXII.

Non-intelligentium Gubernatio est, primò inanimatarum, deinde animatarum.

XXXIII.

Quæ sunt inanimatæ seu vitæ expertes, iis non est opus, nisi suæ essentiaæ conservatione. Quæ animatæ sunt, si habent vitam sine sensu, opus est eis incremento usque ad staturæ convenientis complementum; nutrimento item ad vitam alendam, & (si sint perfectiores) ad propagationem speciei. Quæ in super etiâ sensu supra vitam valent, (si sint perfectiora) requirunt, præter dicta, etiam motum è loco in locum, & post vigiliis quietem seu somnum, quo vigiliis deperditas vires instaurent.

XXXIV.

Creaturarum intelligentium Gubernatio, ut angelorum & hominum, fit universè, vel sigillatim.

XXXV.

Universè, docendo; aut id, quod docuit, implendo. Hic in genere de iis docemus, quæ in sequentibus disputationibus, ubi specialiter de hominum institutis tractatur.

tione agitur, planiora erunt: infra etiam in hac, ubi de Angelis in specie docebitur, ali-
quantum illa declarabuntur.

XXXVI.

Quicquid Deus docet angelos aut homines, aut est indefinitum
aut definitum. Omnia quidem, quæ Deus docet, definit, atque ita definitè docet,
quia sententiis affirmantibus aut negantibus docet. Sed hinc aliquid indefinitum do-
cere dicitur, quum non definit aliquid de nostra voluntate, quomodo ea informanda;
aut de sua, qualis ea in nos sit futura, beneficane an judicialis. Definitum aliquid au-
tem docere dicimus, quum contrà facit; ostendendo, quid à nobis fieri vel non fieri
velit, quidq; beneficii vel iudicii exercere velit ipse.

XXXVII.

Scriptura agit de modo docendi homines. Est enim ea nostrâ causâ scripta. In-
terim hinc attingimus, quantum ex natura & scriptura de modo docendi angelos con-
cludere possumus.

XXXVIII.

Indefinitum aliquid docet Deus duobus modis, narrando & con-
cedendo.

XXXIX.

Narrando iterum bifariam, nudè vel præmonendo.

XL.

Nudè, quum exponit tantum, quid sit vel non sit, esse possit vel
non possit; non verò definit seu ostendit, quid facere adhuc ipse velit vel nolit, vel ab
aliis fieri velit vel nolit, ut: quum Deus docet angelos aut homines de rebus actu ex-
sistentibus aut possibilibus, veluti de creaturarum generibus, similibusve sciendis.
Hoc ita se habere, ut Deus narrat, angelus & homo credere debet.

XLI.

Præmonendo, quum docet, quid ipsis agere vel intermittere liceat:
ut quum docet Deus angelos aut homines de ipsorum mutabilitate, deq; sua libertate
in eis vel stabiliendis vel non stabiliendis. Hinc in illis excitari debet prudentia, ne in-
cautè agant, Dei jus contrahendo, & suum dilatando: & humilitas, quâ à Deo conser-
vationem sui petant. Atque hinc apparet ex consequenti hanc præmonitionem inclu-
dere legislationem quandam: de qua infr. thes. 45.

XLII.

Concedendo verò, Deus indefinitum quid docet, quum ostendit se
aliquid permittere creaturæ arbitrio: hoc est, nec mandare nec vetare; quum
nimirum significat, quid liberum angelis vel hominibus sit futurum, quod ab illis aut
sine vitio fieri, aut sine vitio omitti possit, modò fiat debito modo: ut quum nec ad cer-
tum locum, nec ad certum motum aut quietem asstringuntur, sed hinc aut illic, hoc vel
illud naturale agere eis licet. Concessionem ad modos docendi referimus, ut notet ali-
quid medium inter præceptionem & interdictionem. Permissionem autem, de qua
thes. 54.

thes. 54. modis implendi ascribimus. Est alioquin permissionis vox ambigua, ut significet, & actum volentis aliquid esse alicui liberum, & actum non-impedientis, quum possit impedire. Cæterum ab hac concessione debet esse iudicium, quo res mediæ pro mediis habeantur, & cum necessariis præstito non confundantur.

XLIII.

Definitum aliquid docendi modus est, quum ostendit Deus, quid fieri vel facere velit: vel contrà, quid non.

XLIV.

Estq; primò purus, id est, sine cōditione, vel conditionalis. Hic modus definitum docendi, in genere dividi debet in purū, qui est sine conditione; & conditionalis: seu in categoricum & hypotheticum. Nam non tantum conditionales sunt promissiones & comminationes; sed etiam præceptiones & interdictiones; ut est conditionale præceptum Dei ad Abrahamum, *Genes. 22. v. 2. & 3.* ut offerat filium suum in holocaustum, nisi scilicet ante actum completum ab instituto revocetur: sic præcepit Ezechieli, *Ezech. 4. v. 15.* ut placentas pararet ad orbes excrementi humani, nisi scilicet deprecando, aliud obtineret, ut obtinuit egesta boum. Hæc autem conditio tantum locum habet in iis rebus, quæ quum mandantur aut vetantur, taliter mandantur aut vetantur, non ex aliqua necessitate naturæ divinæ, atq; ita per se sunt nec bonæ nec malæ, sed medi generis. Nam præcepta de non habendis diis alienis; de non abutendo nomine divino; de non adulterando; de non scortando; de non dicendo falsum testimonium contra proximum, nullam admittunt conditionem. Quia enim Deus est sanctus & justus, nunquam potest contraria sanctitati jubere.

XLV.

Secundò, definitū aliquid docendi modus est legislatio aut sanctio.

XLVI.

Legislatio est, quâ lex datur de actionibus rectè instituendis.

XLVII.

Legislatio est præceptio & interdictio.

XLVIII.

Præceptio est, quâ Deus docet faciendâ: interdictio contrà, quâ omitterendâ. præceptiones quæ conditionales esse non possunt, sunt semper implendæ, sine hac cogitatione, quòd interdictio intervenire possit: & sic interdictiones, quæ conditionales esse nequeunt, semper sunt vitandæ, sine cogitatione hac, quasi per mandatum tolli possint. Quæ autem conditionalia esse possunt, in iis communis lex est tantum servandâ, donec specialis occurrat. Idem iudicandum de promissionibus & comminationibus non-conditionalibus; ut quæ purè denunciantur in promissione aut comminatione, purè credantur; quæ cum conditione, eatenus, si conditio adfuerit.

XLIX.

Sanctio est legislationis confirmatio.

L.

Estq; promissio vel comminatio.

LI.

Promissio est, quâ docet Deus, quid erga obsequentem legislationi facere velit: comminatio autem, quid contra inobsequentem.

LII.

Haftenus de modo docendi: Sequitur modus implendi; quo Deus agit, quod agere decrevit. id autem ferè antè solet docere, se facturum esse, sed non id in omnibus prædicit, ut quum narrat aliquid præmonendo. Sic permittit lapsum Angelorum & hominum, quod se facturum apertè non prædixerat, quantum quidem è scriptura colligi potest. Quum tamen illis per lumen naturæ mutabilitatem ipsorum narraret, & jus suum eos sibi ipsis permittendi, quumq; propterea etiam lege cum ipsis & comminatione ageret, ostendebat fieri posse, ut ex sancto & felici statu exciderent. Apertè autem dixit: Si homo de arbore vetita fructum ederet, futurum esse, ut moreretur.

LIII.

Implet autem dicta permissione, aut impletione sanctionis. Modum implendi docemus esse duplicem: impletionem præmonitionis & sanctionis. Nam narratio nuda est de rebus, quas Deus commemorat, jam esse aut fuisse, vel non esse, aut non fuisse, vel esse posse aut non posse; ideoq; huic modus implendi nullus respondere potest. Nam ex res sunt tales, ut vel causam sui nullam habere possint, ut Deus ipse autor modorum docendi aut implendi; aut sunt decreta, quæ facta sunt, non fiunt: aut sunt res præteritæ in tempore, quæ jam impletæ sunt, atque ita eadem numero revocari nequeunt.

LIV.

Permissio est modus implendi præmonitionem, quum nempe Deus, quod impedire poterat, non impedit. *Esa. 2. v. 6. Psal. 81. v. 13. Act. 14. v. 15. Rom. 1. v. 26.* Hinc facile fit, ut creatura intelligens, in officii sui consideratione remissa existat, erret & peccet.

LV.

Impletio sanctionis est, quum facit id, quo legem confirmaverat.

LVI.

Estque beneficentia, vel afflictio. Beneficentia est, quâ promissionem: afflictio contra, quâ comminationem implet: Ab illa beneficium, ab hac iudicium dicitur. Beneficentiâ augetur salus data in creatione; afflictione tollitur.

LVII.

Vidimus de communi intelligentium creaturarum Gubernatione: Sequitur certarum propria, videlicet Angelorum; quæ est, quâ Deus regit

regit eos naturæ ipsorum convenienter. hoc est, quia tantum Spiritus sunt,
tantum spiritualiter.

LVIII.

Hæc Gubernatio est, quod essentiam eorum in suo loco, qui est ordinariè cælum supremum, conservat: & eos, quod scire ipsorum intertere, docet: & circa eos, quæ vult, implet.

LIX.

Docet eos, scienda narrando, res medias permittendo, eos de mutabilitate præmonendo; dotibus concessis, ut rectè utantur, præcipiendo, fugienda interdicens: obedientibus auctiora beneficia promittendo, pœnas inobedientibus comminando. Hic modus, etsi non sit apertis quidem verbis in scriptura propositus; facile tamen colligitur ex impletione, quâ quidam Angeli lapsi sunt permixti & puniti; alii verò in integritate sua perstiterunt & in gratia sunt confirmati.

LX.

Implevit autem Deus præmonitionem circa Angelos, quum permisit eos in sua libertate. Hinc evenit, ut quidam lapsi dotes suas perdiderint: quosdam tamen, nempe electos, singulari respexit gratiâ; ut eorum mutabilitas, quâ labi poterant, in actum non educeretur: ista autem gratia est Patris, Filii & Spiritus sancti, ut creatoris. Quum enim boni Angeli adversus lapsum sint præservati, Mediatore eis opus non fuit. Scitè S. Bernhardus *Serm. 22. in cantic. canticorum* dicit; *Qui erexit hominem lapsum, dedit Angelo stanti ne laberetur; sic illum de captivitate eruens, sicut hunc à captivitate defendens.*

F I N I S.

AD DN. JOANNEM GAULIUM
CONTERRANEUM AC AMICUM SUUM
exoptatum, de Gubernatione dis-
putantem.

JOANNES GAULIUS R.

Per anagramma.

UNIUS SANE GLORIA.

Quicquid in hoc orbis spectatur ubiq; teatro,
Temperat omne unus, qui dedit esse, Deus.

Nempe hoc disquis vigili sudore, JOANNES,

Solers concinnis his thematisq; doces,

Nassovia in lucem que das rimanda Palastra:

Plura ut cognoscas, laude vehasq; Deum.

Res bene succedet: Doctis themata ipsa probantur,

Et, contra instantum tela, probata manent.

Ergo age magnanimus, praesens certamen inito,

Victor eris; votis & potiere tuis.

Sic SANE evades tu doctior; auctior inde

UNIUS evadet GLORIA sicq; Dei:

UNIUS SANE tantumq; hinc augmen habebit

GLORIA (quærenda ut quæ venit una) DEL

Amoris ergò

Martinus Buhelius, Solitariensis f.

the scale towards document

er. hoc est, quia tantum Spiritus sunt,

am eorum in suo loco, qui est or-
& eos, quod scire ipsorum inter-
et.

edias permittendo, eos de muta-
s, ut rectè utantur, præcipiendo,
uctiora beneficia promittendo,
Hic modus, etsi non sit apertis quidem
igitur ex impletione, quâ quidam An-
tegritate sua persisterunt & in gratia

onem circa Angelos, quum per-
quidam lapsi dotes suas perdiderint:
exit gratiâ; ut eorum mutabilitas, quâ
tem gratia est Patris, Filii & Spiritus
versus lapsum sint præservati, Media
rm. 22. in cantic. canticorum dicit; *Qui*
beretur; sic illum de captivitate eruens,

I S.

